

Turan: milli idealdan çağdaş gerçəyə

Professor Nizaməddin Şəmsizadənin türkçülük məfkurəsinə töhfələri

“Ey türk oğuz bəyləri, eşidin! Üstdən göy çökmədikcə, altdan yer dəlinmədikcə, bil ki, türk ulusu, türk yurdu, türk dövləti, türk törəsi pozulmaz. Su kimi axıtdığın qanına, dağlar kimi yığdığın sümüyünə layiq ol! Ey ölməz türk ulusu, özünə dön!”

Bilgə Kağan (673-732)

Hörmətli oxucu! Bu günlərdə görkəmli ədəbiyyatşünas, professor, Dövlət Mükafatı laureatı Nizaməddin Şəmsizadənin “Turan: tarixi gerçəklik və müasirlik” kitabı ilə tanış olarkən əsərdəki bir çox dəyərli fikir və mülahizələr mənə bu qeydləri qələmə almağa sövq etdi. Dərhal qeyd etməyi özümə borc bilirəm ki, bu monumental elmi, publisistik araşdırmalar Turançılıq fəlsəfəsinə sanballı töhfə hesab olunmağa layiqdir.

Adından da göründüyü kimi, əsərdə, ilk növbədə, Böyük Turançılıq ideallarının mahiyyəti, bu böyü arzu və məramın, ali tarixi missiyanın reallığa çevrilməsi bütün türk xalqları, eləcə də sivil dünya üçün əhəmiyyəti parlaq misallarla izah və şərh edilib. Kitabda çox sayda elmi, bədii və publisistik məxəzlərdən istifadə edilib ki, bu mənada əsər kifayət qədər ensiklopedik və maarifləndirici səciyyə daşıyır.

Qeyd etmək lazımdır ki, kitabın həsr olunduğu mövzu çağdaş dünyanın reallıqları zəminində çox vacib və aktualdır. Bəlidir ki, bu gün planetimiz kəskin siyasi, iqtisadi və hərbi təbəddülatlar burulğanında çalxalanır. Dünya yeni qlobal nizama hamildir. Belə bir taleyüklü məqamda Turanın siyasi, hərbi, mədəni bir güc mərkəzi olaraq tarix səhnəsinə çıxması və özünü təsdiq etməsi hava-su kimi zəruridir.

Professor Şəmsizadə hesab edir ki, əks təqdirdə türkləri dünyanın siyasi səhnəsindən kənarlaşdırıb, adı bir tamaşaçıya çevirə bilərlər və hətta türkün mövcudluğu təhlükə altına düşər. Türkün növbəti böyük tərəqqi və intibahının qarşısını almaq istəyən qara qüvvələr də var! Amma onlar ilahi ədalətin qarşısında çox cılız təsir bağışlayırlar. Görkəmi dövlət xadimi Turqut Özalın dediyi kimi, axı XXI əsr həqiqətən türk əsridir!

Bəlidir ki, professor Nizaməddin Şəmsizadə strateji düşünən, yüksək fəhmlilərimizdir. Görünür, elə buna görə də onun bu yöndəki düşüncələrinə bir fəlsəfi müdriklik və nikbinlik xasdır: “Turan birliyi idealdan gerçəkliyə çevrilir. Türkün düşmənləri bunu istəsə də, istəməsə də! Bu, tarixin tələbidir, tarix ən ədalətli hakimdir. Hələ tarixə qalib gələn olmayıb. Bu gün tarixin təkəri türkün xeyrinə işləyir, tarixin hərəkəti türkə şans verib, bu şansı itirmək olmaz”.

Bəs tarixən türkün gücü, qüdrəti nədədir? Professor yeni kitabında araşdırmalarının əsas məğzini daşıyan bu suala geniş, əhatəli və məntiqi cavab verib. Belə ki, alim türkün tarixi uğurlarını, ilk növbədə türk mənəviyyəti ilə bağlayır. Yazır ki, dünyanın heç bir milləti türklər qədər zəngin mənəviyyətə malik deyillər. Türk mənəviyyəti Vətən əxlaqı və ailə kultu üzərində bərqərar olur. Türklər hər iki amilə görə tərəddüdsüz ölümə gedərlər”.

Türkçülüğün atası hesab olunan Ziya

Göyalp yazıb ki, türk ədəbiyyatı, mədəniyyəti və mənşəyi, türk fəthliyinə, türk əxlaqının realistik və romantik aynasıdır. Həqiqətən də 5000 illik türk tarixi “əxlaqı sərvətlər sərgisidir”. Bəli, bəşəriyyətə türk sivilizasiyası bəxş edən bir xalq zəif ola bilməz. O, qürurlüdür, möhtəşəmdir, yenilməzdir!

Professor Şəmsizadə tarixi faktlara istinad edərək bu qənaətə gəlir ki, tarixdə türklər işğalçı olmayıblar, fəth olublar. Onlar fəth etdikləri torpaqlara və xalqlara zülm, fəlakət yox, mərhəmət, mədəniyyət, azadlıq və ədalət aparıblar. Bu gün də türk ədaləti, zəkası, mənəviyyət və mədəniyyəti ilə seçilir və sevilir.

Kitab böyükdən zövqlə, ilhamla qələmə alınıb. Müəllifin Turana və Turançılığa məftunluğu əsərin demək olar ki, hər bir səhifəsində və sətirində hiss olunur. Professor yazır: “Bəlkə də çağdaş türk gəncliyi düşünür ki, Turan imperiyası, Turan dövləti şirin bir xəyaldır. Onlara xatırladıram

ki, “Xəyal gerçəkliyə atılan toxumdur” (R.T.Ərdöğan) və bu toxum saf olmasına binaən Allahın izni ilə bu yaxın dövrdə mütləq cücərəcək və böyüyüb bar gətirəcəkdir”.

Professor Şəmsizadə, həmçinin vurğulayır ki, biz təkcə arzu və xəyallarımızı deyil, tarixi əməllərimizi və həqiqətlərimizi Turanın təməlinə qoymalıyıq. Yalnız bu zaman Turan dövləti və Turan imperiyası tarixi bir zərurət kimi bərqərar olacaq. Alimə yüksək motivasiya və güc verən məhz bu inamdır: “Mən buna dərin inam bəsləyirəm. Və bu sadə, adı kitabı böyük inamla yazıram”.

Kitabda qeyd olunur ki, türkçülüğün mərkəzi XIX əsrdə Macarıstan, XX əsrin 20-30-cu illərində Azərbaycan idi. I Türköloji qurultay 1926-cı ildə Bakıda keçirildi. Bütün dünyanın türkşünasları, türk dövlətlərinin ədipləri Bakıda türkçülüğün elmi-tarixi durumunu, problemlərini və prioritetlərini müzakirə etdilər. Müasir dövrdə türkçülüğün baş qərarqahı Türkiyə – İstanbul şəhəridir. Ankara Türkiyənin, İstanbul türkçülüğün paytaxtıdır. Azərbaycan və onun qəhrəman Prezidenti İlham Əliyevin təşəbbüsü və səyləri ilə ilk toplantısı Naxçıvanda keçirilən “Türk Dövlətləri Təşkilatı” (TDT) türksoydan sonra türkləri unikal şəkildə birləşdirən Turan birliyidir. Onun çox böyük tarixi-ictimai perspektivi var”.

Bəli, bu dəyərli kitab professor Nizaməddin Şəmsizadənin doğma türk millətinə məhəbbətindən, Turan idealına sədaqətindən yaranıb. Yeri gəlmişkən, “Ədəbiyyat qəzeti”nin baş redaktoru, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Azər Turanın redaktorluğu ilə nəşr olunan, türkü sevnələr üçün nəzərdə tutulan bu möhtəşəm əsərin hər bir türk ziyalısının stolüstü kitabına çevriləcəyinə zərrə qədər şübhə etmirik.